

Handlingsplan 2017 - 2018 för ANDT-strategi *Program och handlingsplaner*

GET READY FOR PLAIN PACKAGING

- No logos, colours, brand images or promotional information
- Pack surfaces in a standard colour
- Brand and product names in a standard colour and font
- Graphic health warnings used in conjunction with plain packaging

- Reduce attractiveness of tobacco packaging
- Eliminate tobacco advertising and promotion
- Limit deceptive tobacco packaging
- Increase effectiveness of tobacco health warnings

World Health Organization
31MAY:WORLDNOTOBACCO DAY
www.who.int/world-no-tobacco-day #NoTobacco

Innehållsförteckning

Inledning	1
Alkohol	2
Narkotik.....	3
Dopning	4
Tobak.....	5

Diarienummer: Klk 2017/174

Fastställt den: 2017-05-24 § 128

Fastställt av: Kommunstyrelsen

För revidering ansvarar: Kommunstyrelsen

För uppföljning ansvarar: Kommunstyrelsen

Dokumentet gäller för: Alla förvaltningar

Giltighetsperiod: 2017-2018

Ersätter: Kommunfullmäktige 2015-09-28 § 116 Handlingsplan 2015-2016 för ANDT-strategin

Antagen: Kommunfullmäktige 2008-09-29 § 119

Kommunal författningssamling: H 10

Inledning

Åtgärderna är i detta dokument redovisade efter respektive bokstav/typ av drog (ANDT) medan de i populärutgåvan (bilaga 1) är sorterade efter målområdena. Samma åtgärd kan förekomma under mer än en bokstav/typ av drog.

Nya aspekter i förhållande till den gamla handlingsplanen för 2015-2016 som Hässleholms kommuns förvaltningar måste förhålla sig till är bl.a. att EUs tobaksdirektiv införlivas i nationell lagstiftning. Direktivet innebär bl.a. att varningsbilder och hänvisning till tobaksavvänjning införs på cigarettpaket och att karakteristiska smaker förbjuds. Under perioden 2017-2018 finns dessutom en stor chans att exponeringsförbud av tobaksprodukter, neutrala tobaksförpackningar, tillståndsplikt för försäljning av tobak och rökförbud i vissa offentliga utomhusmiljöer införs. Reglering av försäljning av elektroniska cigaretter är också att vänta. Sammantaget innebär det nya förutsättningar som påverkar förvaltningarnas verksamheter.

Nytt är också ett starkare fokus på droganvändning utifrån jämställdhets-, jämlikhets- och barnperspektiv.

För att insatser mot droganvändning ska bli effektiva måste hänsyn tas och planering utformas utifrån dessa perspektiv i kommunens främjande, förebyggande och behandlande arbete.

Exempel på jämlikhetsaspekter kan vara kulturella olikheter och normer. Ett annat kan vara de väldigt tydliga socioekonomiska skillnader som finns i bruk av droger.

Hässleholms ANDT-strategi och handlingsplan är en del för att uppnå de nationella målen om att dels minska de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation och dels ”Tobacco Endgame” d.v.s. att Sverige ska vara rökfritt år 2025.

Alkohol

I Hässleholms kommun ska ingen under 18 år dricka alkohol.

Fakta:

I Skåne har cirka 15 % av invånarna riskabla alkoholvanor, alltså vanor som ökar risken för att skador ska uppstå, detta är två procentenheter mer än rikssnittet. Bland den vuxna befolkningen konsumerar (i volym mätt) män nästan dubbelt så mycket alkohol som kvinnor. Bland ungdomar är denna könsskillnad mindre. Kategorin unga vuxna (20-25 år) är de som står för den största konsumtionen av alkohol (CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning).

I Hässleholms kommun har andelen alkoholkonsumenter bland elever i både årskurs 9 och år 2 gy minskat sedan 2012, dock är andelen fortfarande högre än regionsnittet gällande båda könen i årskurs 9 samt pojkar i år 2 gy. Antalet elever i Hässleholms kommun vars föräldrar köper ut och/eller bjuder på alkohol är något fler i samtliga grupper än i regionen. Dock har andelen minskat sedan 2012 (Folkhälsoenkät Barn och Unga 2016). Enligt Socialstyrelsen räknar man med att ungefär 3-4 elever i varje skolklass har någon nära anhörig som missbrukar alkohol, narkotika eller läkemedel. Barn till missbrukare löper i sin tur större risk än andra barn att utveckla eget missbruk och sociala beteendeproblem.

Åtgärder:

- Utbildningen Ansvarsfull Alkoholserving ska erbjudas de lokala krögarna en gång/år. (socialförvaltningen)
- Regelbunden tillsyn av alla butiker som säljer folköl. Kommunen ska använda sig av metoden kontrollköp. (socialförvaltningen)
- Kommunen ska uppmärksamma problemet med langning, främst vid s.k. risktillfällen. (socialförvaltningen)
- Krav på ANDT-policy för föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet. (fritidsförvaltningen, kulturförvaltningen)
- Varannan Vatten ska vara en återkommande kampanj under särskilda evenemang i kommunen. (socialförvaltningen).
- Kommunen ska föregå med gott exempel genom en restriktiv representationspolicy. (kommunledningskontoret)
- Kommunen ska undersöka möjligheten/kostnaden för att vid inköp av nya tjänstebilar förse dessa med alkolås eller att införa alkobommar eller andra tekniska lösningar mot alkoholpåverkad körning. (kommunledningskontoret)

- Kommunen ska arbeta enligt metoden SMADIT (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken).
(socialförvaltningen)
- Kommunen ska erbjuda stöd åt barn som lever i familjer med alkoholmissbruk.
(socialförvaltningen)
- Riktade kompetenshöjande insatser om ANDT vid behov till tjänstemän, politiker och föräldrar.
(socialförvaltningen)

Narkotika

I Hässleholms kommun har vi nolltolerans mot narkotika.

Fakta:

Det vanligast förekommande narkotikapreparatet i Sverige är cannabis och detta är också oftast det preparat som ungdomar testat första gången (om de testat narkotika). Nationellt sett går det inte att se någon generell ökning av narkotikaerfarenheten under senare år bland skolungdomar, däremot kan man se en attitydförändring till framför allt cannabis där uppfattningen om drogens skadlighet mildrats (CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning). Både tullverket och polismyndigheten uppskattar tillgången på cannabis i Skåne som mycket stor. Cannabisbruket är också mer utbrett i Skåne än i riket, med undantag för storstadsregionerna. I jämförelse med 2012 så har andelen som någon gång har använt narkotika minskat i år 2 gy bland både pojkar och flickor men ligger på en relativt oförändrad låg nivå i årskurs 9. En lägre andel pojkar och flickor har haft möjlighet att prova narkotika 2016 jämfört med 2012 (Folkhälsoenkät Barn och Unga 2016). Den psykiska hälsan, med indikatorer såsom ”känna sig nere”, ”vara ängslig/orolig”, ”vara stressad”, ”må dåligt” och ”vara irriterad/på dåligt humör”, har blivit sämre sedan 2012. Försämrade psykisk hälsa kan öka risken för missbruk av bl.a. läkemedel t.ex. antidepressiva eller lugnande medel (Folkhälsoenkät Barn och Unga 2016, Psykisk ohälsa bland unga -

Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013 – Socialstyrelsen).

Åtgärder:

- Kommunen ska verka för minskad narkotikatillgång på krogen genom principerna i modellen ”Krogar mot knark”.
(socialförvaltningen)
- Krav på ANDT-policy för föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet.
(fritidsförvaltningen, kulturförvaltningen)
- Kommunen ska erbjuda stöd åt barn som lever i familjer med narkotikamissbruk.
(socialförvaltningen)

- Riktade kompetenshöjande insatser om ANDT vid behov till tjänstemän, politiker och föräldrar.
(socialförvaltningen)
- Skolan ska ha handlingsplan för misstänkt/upptäckt missbruk av narkotika hos elev. Handlingsplanen ska vara väl implementerad i verksamheten.
(barn- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen)
- Kommunen ska arbeta enligt metoden SMADIT (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken).
(socialförvaltningen)
- Informationskampanjer ska genomföras avseende cannabis allmänna skadeverkningar och för att motverka trafikrelaterade följder av cannabis.
(socialförvaltningen, kommunledningskontoret)

Dopning

I Hässleholms kommun ska alla träningsanläggningar vara dopningsfria.

Fakta:

Några säkerställda siffror gällande hur många som använder dopningsmedel i Sverige finns inte. Av de undersökningar som gjorts, visar resultatet att ca 1% av männen och mindre än 0,5% av kvinnorna har provat anabola androgena steroider, men man misstänker ett stort mörkertal. Folkhälsomyndighetens senaste undersökning från 2009 visar att män mellan 18 och 34 år är den vanligaste gruppen som använder dopningsmedel (Folkhälsomyndigheten). En lokal kartläggning gällande användning av dopningsmedel och kosttillskott på gym och träningsanläggningar gjordes i Hässleholms kommun våren 2014. Resultatet visade att 7 % av de tillfrågade någon gång använt någon form av dopningsmedel (<http://www.hassleholm.se/47873>). Man brukar dela in dopningsanvändarna i tre kategorier; idrottare, esteter (kroppssbyggare) och våldverkare.

Åtgärder:

- Kommunen ska bedriva antidopningsarbete genom principerna i modellen Ren Träning. Samtliga kommunala gym ska föregå med gott exempel och vara diplomerade enligt modellen. Privata gym ska aktivt uppmuntras att vara diplomerade.
(socialförvaltningen, fritidsförvaltningen)
- Krav på ANDT-policy för föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet.
(fritidsförvaltningen, kulturförvaltningen)

- Riktade kompetenshöjande insatser om ANDT vid behov till tjänstemän, politiker och föräldrar.
(socialförvaltningen)

Tobak

I Hässleholms kommun ska ingen under 18 år bruka tobak och alla barn ska ha rätt till en rökfri miljö.

Fakta:

Bruket av cigaretter och snus är starkt kopplat till socioekonomisk status. Cigaretterökning är den enskilt största ohälsoriskn i Sverige idag och dödar dagligen 32 människor samtidigt som 45 personer börjar röka varje dag (socialstyrelsen). I Hässleholms kommun finns det fler vuxna dagligrökare än snittet i Skåne. Särskilt kvinnorna i vår kommun sticker ut med en andel på 16,5 % jämfört med Skåne-snittet på 12,5 %. Gällande snusare finns det i vår kommun en lägre andel jämfört med snittet i regionen (Folkhälsorapport Skåne 2012). Gällande rökning under graviditeten ligger Hässleholm med sina 8,1 % över regionsnittet på 4,5 % (Barn och föräldrar i Skåne 2014). Det finns ett starkt samband mellan tobak och andra droger. En större andel av de ungdomar som röker tenderar också att dricka sig berusade och de allra flesta som provar att röka cannabis röker även vanliga cigaretter. Sedan 2012 har antalet rökare bland kommunens unga minskat i alla åldersgrupper och för båda könen med undantag för pojkar i år 2 gy. Även andelen ungdomar som snusar har minskat, framförallt bland pojkar i årskurs 9 och år 2 gy (Folkhälsoenkät Barn och unga 2016). Två sätt att lockas in i ett tobaksbruk förutom genom vanliga cigaretter och snus är genom vattenpipa och e-cigarett. Både vattenpipa och e-cigarett upplevs av så väl ungdomar som vuxna vara både mindre skadligt och mindre beroendeframkallande än den traditionella tobaken vilket inte riktigt stämmer. När det gäller vattenpipa är rökssessionen oftast längre än med en vanlig cigarett vilket innebär att man får i sig en större mängd rök totalt sätt. Vattnet i pipan filtrerar dessutom endast bort cirka 5 % av de skadliga gifterna (www.drugsmart.com). E-cigarett är framtaget som ett rökavvänjningsverktyg men kan faktiskt tvärtom leda till att man blir nikotinberoende och börjar röka. Det finns e-cigarett både med och utan nikotin men även de som sägs vara nikotinfria har visat sig innehålla nikotin i vissa fall. Både vattenpipa och e-cigarett marknadsförs på ett sätt som ska locka unga användare, bland annat genom tilltalande smaksättningar såsom bubbelgum och coca-cola (<http://www.psychologistsagainsttobacco.org/WebControls/Upload/Dialogs/Download.aspx?ID=22024>)

Åtgärder:

- Regelbunden tillsyn av alla butiker som säljer tobak. Kommunen ska använda sig av metoden kontrollköp.
(miljökontoret)

- Regelbunden tillsyn av rökförbud på skolgårdar, förskolegårdar och vid fritidshem. (miljökontoret)
- Följa upp och initiera insatser som stärker den tobaksfria skoltiden. (barn- och utbildningsförvaltningen)
- Avdelningschefer ska årligen informera om och vidta de åtgärder som krävs för efterlevnad av beslutet om rökfri arbetstid samt rökfria entréer, fönster och friskluftsintag. (samtliga förvaltningar)
- Krav på ANDT-policy för föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet. (fritidsförvaltningen, kulturförvaltningen)
- Riktade kompetenshöjande insatser om ANDT vid behov till tjänstemän, politiker och föräldrar. (socialförvaltningen).
- Verka för fler rökfria miljöer. I ett första skede vid lekplatser, skateparker och perronger. (kommunledningskontoret, tekniska förvaltningen)
- Stimulera mötesplatser och universellt föräldrastöd för ökad kompetens kring ANDT. (socialförvaltningen).
- Klienter, brukare och elever ska ges information om tobaksavvänjningsstöd. (socialförvaltningen, omsorgsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, arbetsmarknad- och kompetensutveckling)